

סוף זמן קר"ש

עש"ק קרח

8:33

עש"ק חקת 8:34

מאן דלא קרי קר"ש בעונתה
בנדוי הוא כל ההוא יומא
(וזה"ק בלק פד"ו)

י"ל ע"י: התאחדות אברכים דקה"ל ימב לב דסאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

שיעור השבוע

חבורת יסודי התורה

פרשת קרח

מו"ס יומא פנ, עד פה.

פרשת חקת

מו"ס יומא פנ; עד פו;

בריש מ"י יומא עני רואים כמה שמיחה
היה צריך להכיר שלא יבא לידו סומא, אף
בחינו במסוק המוקדש בחור, וטאכ"י
מכה שמיחה צריכים בשעה שיוצאים
מחוקים המאמץ, וזה א"א רק בזה חזרה
מדידי רבנו שליט"א בזה מ"ס

כ"ט סיון תש"ע

קרח

שנה י"ב גליון ל"א (תק"ב)

נתחלק לגמרי ממשה

ויקח קרח בן יצחק וגו'. בתרגום מפרש ויקח קרח, ואתפלג קרח. וביאורו הדנה כתוב כי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, שגם בצדיק יש שמץ של פגם. וכמו כן יש ברשע קצת טוב כאמרו (עירובין ט). אפילו פושעי ישראל מלאים מצות. וכשהרשע מדבר על הצדיק אז נוטל מן הצדיק את שמץ הרע שבקברו והצדיק נעשה נקי לגמרי מן הרע, והצדיק נוטל מן הרשע את הקדושה שבקברו, עד שהרשע נעשה נקי מן הטוב. ונמצא שעד אז היה להצדיק איזה צד השווה כל דהו עם הרשע, כי שניהם היה בהם טוב וההיפך, אבל עכשיו מנותק הרשע לגמרי מן הצדיק ואין ביניהם שום שייכות וקשר. וזה שתרגם אונקלס, "ואתפלג קרח", שקרח במחלקותו נפרד ונתחלק לגמרי ממשה.

אבות ישראל

בא מבח ק"י

ויקח קרח בן יצחק וגו'. פרש"י הלך קרח וכנס ר"נ ראשי סנהדראות וכו'. קשה למה לקח קרח דוקא טלית כזה, וכי אם היה משה פוטרנה מציצית או לא היה מתרגם וחולק עליו. ונראה דאיתא במדרש, אמר ר' לוי למה חלק קרח על משה, אמר אני בנו של שמן דכתיב בן יצחק ויצחק זה שמן, ומה אחריו ורוד שרק נמשחו במעט שמן וזכר להכונה ומלכות, אני בנו של שמן על אחת כמה וכמה. אך ק"ו זה יש לו פירא, דטלית יוכיח שחוט אחד של תכלת פוטרנה, וטלית שכולה של תכלת עדיין חייבת. וזה היה כוונת קרח בלקחו טלית שכולה תכלת, כי רצה שיאמר שהיא פטורה מציצית ואז יוכיח לו מזה שהכונה נוגעת לו מבח הק"י הנ"ל בהשמן, כי אין לה פירא. ועכשיו שאמר משה שחייבת, כעס ולעג בו בסברא הנ"ל דאם חוט אחד פוטר כ"ש שפטורה שכולה תכלת.

כתנות אור בשם הגה"ק בעל חכם צבי וצ"ל

כמו מועדים וזמנים

ויקומו לפני משה וגו' קרואי מועד אנשי שם. נראה לפרש, כי איתא בבוהר הקדוש שהתלמידי חכם הוא בבחינת שבת. והכוונה היא שכשם שקדושת שבת היא קדושה מעצמה מבלי שתצטרך שיקדשוה ב"ד כי בקיעא וקיימא היא, כך הת"ח האמיתי הוא זה שהוא קדוש בעצם, ולא מבח שאחרים מחזיקין אותו לגדול וקדוש. אולם אותם הר"ן איש לא היו קדושים בעצם, דאז לא היו יוצאים במחלוקת על משה רבינו, אלא שהיו כמו הימים טובים של ישראל שמתקדשים ע"י אחרים, ואינם קדושים בעצם מקדם. וזה שאמר הכתוב, קרואי מועד, שהיו כמו מועדים וחמנים של יום טוב שישראל מקדשים אותם, "אנשי שם", היה להם רק שם טוב בלבד, אבל בעצם לא היו קדושים.

אמרי שפר

מיוחד שבהם

ומדוע תנשאו על קהל ה'. פירש"י אם לקחת אתה מלכות לא היה לך לברר לאחר כהונה. וקשה מה תלוי זה בזה. ונראה דהנה ביומא (דף כ"ב) דאין ממנין פרנס על הצבור אלא כ"א כופה של שרצים תלוייה לו מאחוריו. כלומר שיש איזה פגם במשפחתו, ואמרו שם שלכן לא נמשכה מלכות שאלו מפני שלא היה בו שום דופי, הרי חזו"ן מזה שהמלך צריך שיהא בו דופי. אולם הכהן היה צריך להיות מיוחד וחשוב, וב"ד של כהנים היו יושבים בלשכת הגזית

יריעת שלמה

ע"י סנהדרין

בפירש"י ז"ל קרח שפקח היה כו' עינו הטעתו. ידוע מספרים אשר כוונת קרח היתה שיהא התנהגות העולם במדת הדין כמו שעלה במחשבה, והנפש החוטאת תמות, אבל משה היה הממשיך החסידים להמתיק הדינים. והנה כאשר ראה קרח הסנהדרין שהם שבעים, ל"ה מימין ול"ה משמאל, בזה ראה אשר מלך במשפט יעמיד ארץ. אמנם טעה בזה, כי אדרבה המצוה הוא ושפטו והצילו העדה. והנה 'פקח' בא"ת ב"ש הוא 'סוד' העולה שבעים, רומז על 'עין' סנהדרין. וזהו עינו הטעתו, היינו הע"ק סנהדרין, ועל כן קיבץ ראשי סנהדראות והבן.

אמרי נעם

לעצמו לא פעול כלום

ויקח קרח, איתא בסנהדרין לקח מקח רע לעצמו. נ"ל"פ דהנה קרח טעה במה שראה ששמואל הנביא יוצא ממנו, וכ"ד משמורת ועמודות לב"ב בפירש"י, וזה באמת נתקיים בשניו עשו תשובה, אבל לעצמו לא ה' שום תקנה או, ולעצמו לא פעל כלום, ח"ש לקח מקח רע "לעצמו", ולעתיד גם הוא יתעלה, כדכתיב מוריד שאלו יועל כמש"כ האוההה"ק, אבל עכ"פ או לא פעל לעצמו כלום, וטעה בדבר ונפל ברשת היצר.

דברי יואל

דייקא בראש חודש

איתא בגמרא בבא בתרא, ההוא טיינא וכו' תא ואחוי לך בלעיי דקרח וכו', שמת שאומרים משה אמת ותורתו אמת והן בראין, כל תלתין יומין מהפך להו גיהנום כבשר בקלחת, ואומרים משה אמת ותורתו אמת, וברשב"ם פ"י דכל תלתין יומין היינו בראש חודש, והנה יל"ד למה אומרים זה דוקא בראש, ובודאי יש טעם לדבר. ואפ"ל עפ"מ דאיתא בגמרא, ע"פ"ש את שני המאורות הגדולים את המאור הגדול לממשלת היום וגו', אמרה הלכנה אי אפשר לשני מלכי להשתמש בכתר אחד, א"ל הקב"ה לכו ומעט את עצמך וגו', והנה מצינו שהשמש בעצמה לא היתה לה קנאה על הלכנה שיהא ג"כ מאור גדול, רק הלכנה נתקנאה בהשמש ולכן הוצרכה למעט את עצמה. והנה כי בן מצינו אצל משה רבינו ע"ה שה' עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה, ובודאי לא ה' מיצר לו אם היו שני מלכים משתמשים בכתר אחד, ובוזה יש להבין מה שהמשילו חז"ל את משה רבינו להחמה, באומרים פני משה כפני חמה, דמה החמה סבלה עלבונה בעונה כמו כן היה משה רבינו סובל את עלבונו. אמנם לא כן היה קרח, שהוא התנהג כמו הלכנה ונתקנא בנשיאותו של משה רבינו ע"ה, ולכן בני קרח דייקא בכל ר"ח אומרים משה אמת ותורתו אמת, שזא הלכנה בסילוקה ואינה נראית, והטעם שמיטתה הקב"ה מפני שנתקנאה באחותה וקטרגה על השמש אזי הם רואין בעצמן באיזה דרך עקלתון שהלכו, ואז הם מודים ואומרים משה אמת ותורתו אמת והן בראים.

ברך משה

מעין השבוע

קרח היה אחד בפה ואחד בלב

ויקח קרח, לפע"ד היה לקרח כאשר הוא לכל החולקים על חכמי עיר ועיר, כי טמונה שנאתם בלבם והולכים אצלם ומכבדים אותם לפנים, והם אומרים להם ד"ת ומקבלים מהם ודוברים עליהם דופי בפלפולים של הבל ומה בכך, וחוזרים להם פנים שוחקות באומרים משה ותורתו אמת ואנחנו טעינו, וחוזרים ויושבים כמעשיהם הראשונים באופן שלא ישמרו מהם הת"ח, ובינו לבינו מחללים השם ומטעים העם אחריהם בחלקות לשונם. הנה לפע"ד הקב"ה מאריך אפיה וגבי דיליה [ומניח להם] ועושים כן פעם אחר פעם עד שנתמלא סאתם, ולבסוף הקב"ה ממיד להם מכשול שיגלו קלונם ברבים בפרהסיא אשר יזמו לעשות עד תהיה בצינעא ככל המחלל שיש בסתר נפרעים ממנו בגלוי, ואז משתלם לעין כל למען ידעו ויבינו כי בעון חללו קדשי שמים נענשו, והנשאים ישמעו ויראו ולא יהיה עוד כקרח וכעתו, כי חס הקב"ה על כבוד צדיק יותר מכבודו יתברך כידוע. הנה כי כן קרה לקרח בלי ספק בהיותו בביתו רענן בהיכלו היה מתלוצץ על משה ותורתו, ואפ"ה היה מקראי העדה כי הראה בפנים כאילו הוא מחסידיו ואוהביו משה ותורתו ואומרים שהכל אמת, עד שלבסוף שקל למטרפסיה בהאי עלמא וניתן מכשול לפניו שיעשה כן לעין כל שידעו למה נענש ומדוע עשה ה' ככה לו ולעדתו. וזהו ויקח קרח, פ"י שקל למטרפסיה ועונשו ע"י שניתן בלבו להקהל העדה. ואולי הואיל ואין כל אדם זוכה למשקל מטרפסיה בהאי עלמא, וקרח ועדתו גדולי ישראל היו זוכות הרבה היה להם שזכו לזה, על כן הזכיר בזה הזכות אבותיו הצדיקים, ולולי תפלת יעקב היה נזכר גם הוא עמאם כי זכות כולם גרמה לו למשקל מטרפסיה בהאי עלמא.

דרושים ואגדות חתם סופר

המצערים את הצדיק אדרבה מטיבים לו

למה נסמכה מחלוקת קרח ועדתו לכ"ד מתנות כהונה, לומר לך שלא די שהחולקים על הצדיק אינם יכולים לעשות לו רע ח"ו, אלא אף אדרבה מוסיפין לו על ידי זה יותר טובות ומתנות מן השמים.

מנחם ציון

ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגורן וכמלאה מן היקב כן תרומו גם אתם. ודרשו ז"ל לרבות שלוחכם, כי אנו רואים שבאים הקב"ה מרומם לאחד ונעשה ראש הדור אז הרבה צער ודוחק עובר עליו מהרבה בני אדם הדוברים עליו סרה ומצערין אותו, ויותר שהמה מצערין אותו הוא נתגדל יותר, לאשר על ידי זה הצער מתמרקין עונותיו. ונעשה באמת אדם השלם, ואם כן אדרבה המה דימו בנפשם שעושים איזה רעה להצדיק ובאמת המה שלוחים להתרוממותו, וכמו שמצינו אצל השבטים שכל הרעות שעשו ליוסף זאת היתה הסיבה לטובה שנעשה מלך אם כן הם היו השליחים לטובה. והנה דרשו ז"ל למה נמשלו ישראל לזית, מה זית מוציא שמנו על ידי כתישה כמו כן דגן יוצא מן השבלים על ידי חבטה ודוחק. וכמו כן היין יוצא מן הענבים על ידי כתישה. והנה, והנחשב לכם תרומתכם באם יהי לכם התרוממות כדגן מן הגורן וכמלאה מן היקב, היינו על ידי דוחק והצער יהי נחשב לכם מאוד כי זהו הכל לטובה כי כן תרומו גם אתם ודרשו ז"ל לרבות שלוחכם היינו אותן האנשים החושבים לצער את הצדיק המה השלוחים המביאים אותו לידי התרוממותו.

עטרת ישועה

הגליון הזה נתנדב לע"נ האשה החשובה מרת מרים ב"ר שמואל יעקב קאפל ע"ה נפטרה ה' תמוז

צפילי הלכה

בירורי הלכות, נערך ונסדר ע"י מערכת "בית ועד לחכמים"
שע"י מבצר הכוללים קרית יואל
והיו למראה עיניו של הגה"צ דומ"ץ קרית יואל שליט"א

דין חומי ציצית שנפסקו

לאותן שדקדקו בשעת עשיית הציצית כדרך שנתבאר בסעיף ג', אבל אם לא דקדקו בעשייתן או דינו כדין נפסק משני הצדדין שיתבאר בסעיף ט'.

נפסקו ג' או ד' חוטים מצד אחד

(ז) אבל אם נפסקו שלשה חוטים או ארבעה חוטים מצד אחד, יש בזה פלוגתא בשו"ע¹, דלדעת רבינו תם אם נפסקו שלשה חוטים פסול, ואפילו לא נפסק שום חוט לגמרי עד הקשר אלא שנפחתו משיעור י"ב אגודלין (שנתבאר בסעיף א') אפ"ה פסול, דלדעת ר"ת צריך שעכ"פ ב' חוטים (מן הד') ישארו שלמים לגמרי כמו בתחלת עשייתו, אבל לדעת הרא"ש כשר אפילו אם נפסקו כל הד' חוטים מצד אחד, ואפילו אם נפסקו לגמרי עד הקשר, דלדעת הרא"ש א"צ שישאר שום חוט שלם לגמרי, וסגי שבצד השני נשאר כדי עניבה, והוא לערך 2 אינטשעס², [וע"כ לדעה זו כשר אף אם בצד אחד נפסקו הד' חוטים לגמרי, ובצד השני נפסקו קצת ונשאר לערך 2 אינטשעס].

(ח) ולענין הלכה נפסק בשו"ע שהעיקר כדעת הרא"ש, אלא היבא דאפשר בקל יש לחוש לדעת ר"ת, וע"כ מי שנפסקו לו ג' חוטים או יותר אפילו מצד אחד, אע"פ שלא נפסקו לגמרי אלא קצת באופן שליכא י"ב אגודלין, יחליפנה בציצית אחרת בהזדמנות הראשונה שיש לו, אבל א"צ לטרוח להחליפו תיכף ומיד בציצית חדשה וגם יכול לברך ע"י ברכת ציצית³. [ודין זה הוא ג"כ כשג' החוטים נפסקו לגמרי מצד אחד או אפילו ד' חוטים נפסקו לגמרי מצד אחד, שגם בזה הרא"ש מקיל, וכנ"ל בסעיף הקודם].

נפסקו שני חוטים משני צדדים

(ט) מה שכתבנו שמעיקר הדין הציצית כשירין כשנפסקו שלש או ארבע מצד אחד [כדעת הרא"ש], היינו דוקא אם בצד הב' נשארו ד' החוטים לכל הפחות כשיעור כדי עניבה, אבל אם נפסק חוט אחד מצד השני לגמרי, אי נפסל הציצית, ואפילו אם ו' חוטים נשארו שלמים לגמרי ונפסק חוט אחד מצד זה וחוט א' מצד זה [ונפסקו לגמרי] פסול.

(י) ואותן שאין מדקדקין בעשייתן כדרך שנתבאר בסעיף ג', אי גב כשנפסקו שני חוטים מצד אחד לגמרי פסול אף שישאר החוטים שלמים לגמרי, וכ"ש בנפסקו ג' או ד' מצד אחד.

(יא) מה שכתבנו שאם נפסקו החוטים משני הצדדין לגמרי פסול, היינו שצריך לטרוח אחר ציצית חדשה, ואם א"ל לו להשיג לו ציצית חדשה אסור לברך ע"י ברכת ציצית, אבל א"צ לפשוטו כיון שהכריכות והקשרים נשארו שלמים⁴, [ומ"מ יש לו לפתוח הקשרים והכריכות קצת שמעיקר הדין כשר גם בנכרך פעם אחת⁵, ואם אפשר לו נכון לפתוחו לגמרי ולכרכו מחדש בקצת כריכות וקשרים⁶].

(א) כשכורכין חומי הציצית על הבגד, צריך שיהי' שיעור אורך הציצית [היינו הכל יחד, הקשרים והכריכות והחוטים] כשיעור י"ב אגודלים [להגרא"ח נאה הוא לערך 9 1/2 אינטשעס, ולחזו"א הוא לערך 11 1/2 אינטשעס⁷], ואפי' חוט א' משמונת החוטים לא יהי' פחות משיעור זה.

(ב) ואחר שנגמור עשיית הציצית וכל החוטים היו כשיעור י"ב אגודלין, ונפסק אח"כ, אז הציצית כשר עפ"י האופנים שיתבאר כאן, כי כיון שנעשו כהלכתן [ואף שלא הספיק ללבשן קודם שנפסקו⁸], נקרא גרדימי תכלת וכשירין.

(ג) הנה אופן עשיית הציצית הוא ע"י ד' חוטים ארוכין, שתחובין אותן בנקב הבגד ונכפלין באמצעיתן ועי"ז יש שמונה חוטים, והנה אחר שגומרין הכריכות והקשרים יוצאין ד' חוטים מצד אחד [של קשר האחרון] וד' חוטים מצד השני, אמנם מי שלא עשה סימן לפני עשיית הכריכות איזה ד' חוטים שייכים לצד זה ואיזה לצד האחר, נמצא שאחר גמור הכריכות והקשרים כשאוחז בידיו ב' חוטים שנמצא אחד של הקשר, יתכן שאוחז בשני הקצוות של חוט אחד, כי אע"פ שבעת הנחת החוטים בנקב הבגד הי' קצה אחד מצד הא' וקצה אחד מצד הב', מ"מ בשעת הכריכות מתערב הכל ביחד ושוב א"ל להכיר, חוץ אם עושה סימן [מגון שעושה עניבה - שליף - על ד' חוטים בהקצוות⁹] קודם שמתחיל הכריכות שלא יתערב.

(ד) והנפק"מ בזה כי להלן יתבאר חילוקי הלכה כשנפסקו שני חוטים או יותר, שמי שמדקדק בשעת עשייתם שלא יתערבו החוטים, או אם קונה מוקאמפאני שידע שהם מדקדקים בזה, אז אמרינן שאם נפסקו בצד אחד קיל יותר מאם נפסק בשני צדדים, [כי אם נפסקו ב' חוטים מצד אחד הרי ברור לו שאינם מחוטים אחד, אבל אם הם משני צדדים אפשר שהם שני קצוות של חוט אחד וכמו שיתבאר להלן], אבל אם אין מדקדקים בזה אזי אין שום חילוק בין אם נפסק מצד אחד או משני צדדים, שאפי' אם נפסק מצד אחד דינו כאילו נפסק משני צדדים.

נפסק חוט אחד

(ה) אם נפסק חוט אחד, אף אם נפסק לגמרי עד הקשר, ושאר ז' החוטים נשארו שלמים [היינו כשיעור שנתבאר בסעיף א'], כשר, וא"צ לתקנו מדינא (ולענין מדת חסידות ע"י להלן סעיף י"ב).

נפסקו ב' חוטים מצד אחד

(ו) ואם נפסקו ב' חוטים, אם הם מצד אחד, כשר אף אם נפסקו לגמרי עד הקשר [ודוקא

(א) ושיעור המדקדק הוא להגרא"ח נאה 9.45 אינטשעס, ולחזו"א 11.34 אינטשעס.

(ב) הגה"צ הדומ"ץ שליט"א בשו"ת אנלי דבש (ח"א סי' ד') האריך בענין זה, שבושרת התעוררות תשובה (ח"ב סי' נ"ז) כתב דקודם הלבשה אין בו דין גרדימי תכלת, וכ"כ בספר אפיקי מגינים (סי' י"ב סק"א), אכן להלכה האריך שם להוכיח דין זה הוא אפילו כשלא לבש ערין, וכ"פ המנחת פתים (ארי"ח סי' תרמ"ט) ובספר שלחן מלכים (סי' ט' אות ר'), ובשו"ת ראש לראבני (סי' א').

(ג) וצ"ע באגלי דבש דהביא משרית ארץ צבי (בהנחות על ספר אמרי יושר, ח"ב סי' מ"ד) וכן הוא בשו"ת ראש לראבני הנ"ל דאם חותך ציצית במזיד אין בו דין של גרדימי והציצית פסולה עיי"ש.

(ד) כ"כ בקצה"ש (סי' ר' בבדח"ש סק"ט) וע"ש מ"ש בענין זה.

(ה) סי' י"ב סעיף א'.

(ו) בהשעור של כדי עניבה יש הרבה דעות, ועי' בבח"ל (ד"ה א"ה א"ה) דוקא שא"צ להחמיר יותר מב' אגודלין [ועי' במאסף לכל המחנות (סק"א) ובכף החיים (סק"א)], ולדעת החזו"א שיעור של ב' אגודלין הוא 1.89 אינטש"ש, ולדעת הגרא"ח הוא 1.58 אינטש"ש, ועל פי זה כתבנו בפנים שהוא לערך שני אינטשע"ס.

(ז) כן יוצא ממג"א (סי' י"ב סק"ד) וכ"כ מפמ"ג (א"א סק"י) ומשנ"ב (בבה"ל ד"ה ונהגין כר"ת) דלא כחיי אדם שפסק שאין לברך.

(ז) עי' בשו"ע (סי' י"ב סק"ד) בשם ש"א"י שיש לסמוך על שיטת הר"י שסובר דסגי שנשאר שיעור כדי עניבה מהגרלין (שהוא הכריכות והקשרים), אף שלא נשאר שיעור כדי עניבה מהחוטים, וביאר שם המג"א (סק"ו) שכונת המחבר להחיר ללבוש הציצית במקום שאין נמצאים שם ציצית עיי"ש וא"כ כ"ש שא"צ לפרשטו, ועי' בתהלי"ד סק"ג.

(ח) כ"כ הבאה"ט (סס"י) בשם הלק"ט, וכ"כ התניא (סעיף ר') ושאר אחרונים. "הנה במה שאשר הרמ"א הנ"ל להניח פרחים הנפתחים במים, יש בזה מחלוקת אחרונים אי הוי איסור תורה או רק איסור דרבנן [ונבמלאכת זורע יתבאר זה בארוכה], מ"מ לענין אמירה לגוי באירגון במקום אחר שיכולין להקל ולסמוך על הפוסקים דס"ל דהוא רק איסור דרבנן, ועי' יכולין להקל במקום צורך גדול או הפסד מרובה, מ"מ בפנים כתבנו שיש שאלת חכם שהחכם יסכים שהוא צורך גדול, דלא בכל פעם ששכח להניח מים היו צורך גדול ובפרט כשיש לו פרחים אחרים וד"ל.

והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ והימים ימי
ביכורי ענבים, וצ"ב למה אמר משה והתחזקתם
ולקחתם מפרי הארץ, דלמה צריך חיזוק ליקח פירות
מפרי הארץ.

ויתבאר על פי דברי כ"ק מרן דו"ז זללה"ה (הובא
בכרך משה פ' נציבים) בשם קדוש אחד מדבר טעם
לשבח על מה שנקרא רבינו גרשום בתואר מאור
הגולה, כי ידוע שרבינו גרשום גזר שלא ישא איש אחד
שתי נשים (אבה"ע סימן א' ס"ו), גם תיקן שלא לגרש
אשה בעל כרחו (אבה"ע סימן קי"ט ס"ו), והנה הקב"ה
קידש את עמו ישראל בחופה וקידושין כדת משה
וישראל, ככתוב (הושע ב כא) וארשתך לי לעולם,
אמנם במשך הדורות חטאו ישראל ובגדו בה' אלהיהם,
והיה מקום לחשוש שיגרש הקב"ה את ישראל ויחליפם
באומה אחרת, או שיוסיף ויקח עוד אומה אחרת להיות
לו לעם סגולה, אך מכיון שרבינו גרשום תיקן שתי
תקנות אלו, והקב"ה שומר משמרתה של תורה, מעתה
אי אפשר לו לגרש את ישראל בעל כרחם, וכן אי אפשר
לו לקחת עוד אומה אחרת דאסור לישא שתי נשים, ולכן
נקרא רבינו גרשום מאור הגולה, כי בתקנות אלו האיר
עניניהם של ישראל וחיזק את לבבם באורך גלותם כי לא
יטוש ה' את עמו וקרובה ישועתם לבא, עכ"ד.
(ובהקדמת קונטרס כתר היהודי הביאו בשם הגה"ק
מאסטרואוצא ז"ל).

והנה איתא במס' סנהדרין (דף קד:) בפסוק ותשא
כל העדה ויתנו את קולם ויבכו העם בלילה ההוא, אמר
רבה אמר רבי יוחנן אותו הלילה ליל תשעה באב היה,
אמר להן הקב"ה לישראל אתם בכיתם בכיה של חנם,
ואני אקבע לכם בכיה לדורות. ויש להבין השייכות למה
בשביל בכיה של חנם בלילה ההוא נגזר בכיה לדורות
בחורבן הבית.

וביאור הענין הוא בפשטות על פי מה דאיתא
במדרש (דבר פ"ב ס"ט) אמר לו הקב"ה למשה אם
נקבר אתה אצלם במדבר הן באים בזכותך ואת בא
בראשם, שנאמר (דברים לג כא) וירא ראשית לו וגו'
ויתא ראשי עם, ע"כ. והיינו דכתיב ויתעבר ה' בי
למענכם, שבשבילם נגזר על משה שלא יכנס לארץ, כדי
שיבואו מתי מדבר עמו לעתיד. מבואר מזה דהיה צורך
שמשו רבינו לא יכנס לארץ כדי שיקומו אתו מתי
מדבר, אולם לולא חטא המרגלים והיה דור המדבר נכנס
לארץ, אז גם משה לא היה צריך להקבר במדבר והיה
יכול ליכנס לארץ, נמצא כיון שבכו בלילה הזה בכיה
של חנם, ונגזר עליהם שלא יכנסו לארץ, לכן גם על
משה נגזר שלא יכנס לארץ, וכתב במגלה עמוקות (פ')
ואתחנן אופן כ) דאילו היה נכנס משה לארץ והיה בונה
בית המקדש ביריד לא היה נחרב לעולם, ע"ש. אך כיון
שבכבייתם לא נכנס משה לארץ, נגרם בכיה לדורות
בליל תשעה באב על חורבן שני בתי מקדשות בעוה"ר.

ומעתה יש לומר כי משה רבינו צפה ברוח הקודש
שיש הכרח בשילוח המרגלים, והיה זה בבחינת נורא
עלילה לבני אדם כמו שהארץ כ"ק מרן דו"ז זללה"ה
בדברי יואל (פרשה זו עמוד שדמ) כדי שלא יכנסו
ישראל לארץ, וידע מראש שעל ידי מעשה זו יתגלגל
בכיה לדורות חורבן בית המקדש וגליות ישראל, ולזה
כאשר שלחם משה רבינו אמר והתחזקתם ולקחתם מפרי
הארץ, והטמין בתוך דיבוריו דברי חיזוק כדי שיתחזקו
בני ישראל במשך הגלות, ואף אם גולה אחר גולה גלתה
יהודה כולה, לא יחוש שח"ו יחליפם הקב"ה באומה
אחרת או יוסיף אשה על אשתו, כי מכת תקנות רבינו
גרשום מאור הגולה לא יטוש ה' את עמו, והטעם כי
ולקחתם מפרי הארץ, רמז על תורה שבע"פ כמ"ש
חז"ל (ב"ר פס"ו ס"ג) ומשמני הארץ זו משנה, ופרי
הארץ רומז על תקנות חז"ל שעשו משמרת למשמרת

דברות קודש

מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ס"ג פרשת שלח שנת תש"ע לפ"ק

נתפרסם ע"י ועד להוצאת ספרי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

לגופי תורה, ובכללם הם תקנות רבינו גרשום מאור
הגולה, אשר מכת תקנות אלו יתחזקו בני ישראל בתוקף
הגלות החל הזה כי לעולם ועד אל יעזבונו ה' ואל יטשנו
לנצח, ויבא זמן אשר עוד ירחם הקב"ה עלינו וישוב
שבותינו כבראשונה.

*

או יאמר על פי מה שכתב בבניה לעתים (דרוש מב)
לפרש הכתוב (תהלים קל ו) נפשי לה' משומרים לבוקר
שומרים לבוקר, יחל ישראל אל ה' כי עם ה' החסד
והרחבה עמו פדות, דהנה קי"ל (כתובות נא.) שהבעל
חייב לפדות את אשתו, שתקנו פדיונה תחת פירות, ואם
כן בדין הוא שהקב"ה יבא ויגאלנו כדון איש לאשתו
כביכול, אבל באמת קי"ל פעם אחת הוא פודה ולא שתי
פעמים, ועל כן צריך לומר שהגאולה העתידה אינו אלא
מכת חסדי ה', כיון שכבר גאלנו פעם אחת ממצרים, וזה
שאמר נפשי לה' משומרים לבוקר שומרים לבוקר, שתי
גאולות, והגם דאינו מחויבים לפדות שתי פעמים, עם כל
זה יחל ישראל אל ה' כי עם ה' החסד, לפנים משורת
הדין, ועל כן והרחבה עמו פדות, שתי פדיונות, עכ"ד.

אכן א"ז זללה"ה בייטב לב (פ' בא) כתב דלכאורה
אמר דבר חכמה, אבל לא ניחא למארייהו דנימא הכי,
שכל הגאולה העתידה אינו אלא מצד החסד, כי באמת
דין גמור הוא לגאלנו גאולה שלימה כדון בעל, ואף
שאין החיוב לפדות כי אם פעם אחת, הכא שאני, כי
בשעה שהוציאנו ממצרים, לא היתה נכנסת ישראל עדיין
נשאת לבעל כביכול, כי היה קודם מתן תורה דאז קידש
אותנו כביכול בכסף של ביזת הים וכפה עלינו הר
כגיגית כדון חופה, ואז היה הנישואין, ומה שהוציאנו
ממצרים זה היה מכת חסד חנם, אבל משעת מתן תורה
ואילך יש לנו דין אשה על בעלה, ומאז הפירות הן
מצוות ומעשים טובים לבעל כביכול, ומחויבים לגאלנו
כדון תחת פירותינו, עכ"ד.

אמנם הלא נודע כי מה שהבעל מחויב לפדות, זה
אינו אלא מדרבנן, ומעתה י"ל כי רק אם בני ישראל
מקימים תקנות חז"ל, אז מדה כנגד מדה גם הקב"ה
מקימים תקנות חז"ל, מה שכותבים בשטר כתובה אם
תשתבאי אפרקינך ואותבינך לי לאיתנו, אבל אם חלילה
מקילים בדברי חז"ל, אז גם הקב"ה אינו מקיים מצות
דרבנן, ולזה אמרו במדרש (פתיחתא דאיכ"ד ס"ב) לא
גלו ישראל אלא בשביל שכפרו בתורה שבע"פ, וכיון
שלא קיימו ישראל מצות ותקנות חכמים, מדה כנגד
מדה לא קיים הקב"ה תקנות חכמים של חיוב פרקונה,
ונשבינו בין הגוים וגלינו מארצינו.

ועל פי זה יל"פ מה דאיתא במס' גיטין (דף נח.)
תנו רבנן, מעשה רבבי יהושע בן חנניה שהלך לכוך
גדול שברומי, אמרו לו תינוק אחד יש בבית האסורים,
פה עינים וטוב ראי וקויוסותיו סדורות לו לתללים,
הלך ועמד על פתח בית האסורים, אמר מי נתן למשיסה
ליעקב וישראל לבוזים (ישעיה מב כד), ענה אותו
תינוק ואמר, הלא ה' זו חטאנו לו ולא אבו בדרכיו הלך
ולא שמעו בתורתו, אמר מובטחני בו שמורה הוראה
בישראל, אמרו לא זו משם עד שפדאו בממון הרבה,

ולא היו ימים מועטים עד שהורה הוראה בישראל, ומנו
רבי ישמעאל בן אלישע. ונתקשו המפרשים להבין איזה
חכמה תורה ראה רבי יהושע בתשובתו של אותו תינוק,
והלא כל תשובתו לא היתה רק סיפא דקרא דפתח ביה
רבי יהושע. ולפי דרכינו י"ל כי רבי יהושע בן חנניה היה
מתמה ואומר מי נתן למשיסה יעקב וישראל לבוזים,
הלא כנסת ישראל כלה קרואה בנעימה, ותקנו פדיונה
תחת פירותיה, ולמה אין הקב"ה מקיים תקנות חז"ל
לפדות את כנסת ישראל, ענה אותו תינוק ואמר הלא ה'
זו חטאנו לו ולא אבו בדרכיו הלך, ופירשו המפרשים
דהיינו שכפרו בתורה שבעל פה, ולכן כיון שלא שמענו
לקול חכמי ישראל ותורה שבע"פ, על כן מדה כנגד מדה
אין הקב"ה מקיים תקנות חז"ל, ולזה ארכה לנו הישועה
ואין קץ לימי הרעה. ועל זה נענה רבי יהושע ואמר
מובטחני בו שמורה הוראה בישראל, דכיון שהוא חושש
כל כך גם על מצות דרבנן, יוכה להיות מורה הוראה
בישראל לפסוק עניני דאורייתא ולתקן תקנות דרבנן
כדת וכהלכה.

ובזה יתבאר מה שאמר משה רבינו לבני ישראל,
והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ, רמז על תקנת
חכמים שהבעל אוכל פירות הארץ שהכניסה אשתו,
ומזה יוצא לנו חיזוק גדול, כי מחמת תקנת זו תקנו חיוב
פרקונה תחת פירותיה, והבעל חייב לפדות את אשתו,
ועל כן חייב הקב"ה מחיובי בעל לאשה לקיים תקנות
חכמי ישראל ולפדות את בני ישראל מגלות החל הזה.
עומדים בשבת מברכים חודש תמוז, ובחדשים
הללו היה החורבן של בית ראשון וגם השני, אמנם אנן
לא אבדנו תקותינו, ומאמינים אנתנו באמונה שלימה
שהשי"ת ירחם עלינו ויגאלנו מן הגלות החל הזה, כי
הקב"ה מקיים תקנות חכמים שחייב את הבעל לפדות
את אשתו, וזהו הדברי חיזוק שחזק משה רבינו את בני
ישראל על ימי הגלות, שמכת תקנות חז"ל שהבעל אוכל
פירות, חייב לגאלנו, ועל כן הוא דבר ברור בלי שום צל
ספק שהשי"ת ירחם עלינו ויגאלנו מן הגלות המר, ואנו
מאמינים באמונה שלימה בביאת המשיח שיהיה בעת
שיעלה רצון מלפני הבורא ית"ש.

*

עוד יתבאר על פי המבואר בסידור האריז"ל (בסדר
הגדה של פסח) שבני ישראל היו משוקעים במצרים
במ"ט שערי טומאה, ולכן לא יכלו להתמנהמה ויצאו
ממצרים בחפזון, כי אלמלי היו שהים שם אף רגע
אחת, היו נשקעים בשער הני ולא היתה חס ושלום
תקומה לעם ישראל. אמנם על לעתיד לבא נאמר כי לא
בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכו, וכמו שכתב באור
החיים הקדוש (פ' שמות) כי בגלות האחרון לא יזיק
להם אף אם יכנסו לשער הני, מפני שיש להם כח
התורה, ע"ש.

ועל פי זה ביאר מרן דו"ז זללה"ה בדברי יואל (פ'
בראשית עמוד פב) מה דאיתא במדרש (ב"ר פ"ב ס"ה)
ויאמר אלהים יהי אור, מתחלת ברייתו של עולם צפה
הקב"ה בהמ"ק בנוי וחרב ובנוי, בראשית ברא אלהים
הרי בנוי וכו', והארץ היתה תהוה ובהוה הרי חרב וכו',
ויאמר אלהים יהי אור הרי בנוי ומשוכלל לעתיד לבא.
עוד שם במדרש (פ"ג ס"ה) ויאמר אלהים יהי אור, אמר
רבי סימון חמשה פעמים כתיב כאן אור, כנגד חמשה
חומשי תורה. והכוונה כי מה שדרשו חז"ל יהי אור על
בית בנוי ומשוכלל לעתיד לבא, ודרשו יהי אור על
התורה, שני הדרשות בקנה אחד עולם, דבאמצעות
התורה אור יזכו ישראל לצאת מעמקי הקליפות ששער
הני שמשוקעים שמה בסוף גלות האחרון, ועל ידי
התורה יזכו לבית בנוי ומשוכלל, עכ"ד.

(המשך בעמוד ד)

Mailing Address: Mayones His. 51 Forest Rd. Unit 316 Suite #14 Monroe N.Y. 10950